

استانداردهای حسابداری

رهنمودهای حسابداری

حسابداری و حسابداران حرفه‌ای بهره می‌گرفت. این هیأت در سال ۱۹۷۵، گزارشی را تهیه و تسلیم کرد که هنوز هم به صورت متن نهایی در نیامده است. اگرچه یکی از منابع عمده‌ای است که در تدوین استانداردهای حسابداری انگلستان به کار می‌رود. به این ترتیب، امیدواریم که در یک فرصت مناسب متنی مطالعه شده و دقیق در مورد «مبانی نظری تدوین استانداردها در ایران» فراهم آوریم.

این سؤال ممکن است از ذهن همگان بگذرد که پیش از تدوین و انتشار مبانی نظری چه خواهید کرد و پس از آن چه؟ در حال حاضر سازمان در نظر دارد که کماکان انتشارات خود را ادامه دهد و در این انتشارات بر ترجمه و نشر استانداردهای بین‌المللی حسابداری و حسابرسی کشورهای پیشرفته تأکید بیشتری کند تا زمینه تدوین و اجرای استانداردهای ملی بیشتر فراهم شود. اما پس از تدوین مبانی نظری در حدی که امکان تدوین استانداردهای حسابداری فراهم شود، برای هریک از موضوعات، پیش‌نویس استاندارد تدوین خواهد شد. پیش‌نویسی که تدوین می‌شود، نخست در داخل سازمان مطالعه و بررسی و سپس همراه مباحث انجام شده راجع به آن برای اطلاع و نظرخواهی کلیه همکاران حسابدار اعم از اینکه در داخل سازمان اشتغال بکار داشته باشند و یا در خارج از سازمان، منتشر خواهد شد. کلیه نظرات و مقالات رسیده بررسی و در اجلاسی با شرکت صاحب‌نظران حسابداری نقطه‌نظرهای مختلف به بحث گذاشته می‌شود و پس از آن متن نهایی در هیأت تدوین استانداردها تهیه و با تصویب مراجع ذیصلاح، اجرای آن «ترغیب، توصیه و یا الزام‌آور» خواهد شد.

«در اواخر سال گذشته، هیأتی به نام هیأت تدوین استانداردهای حسابداری تشکیل شد. در این هیأت، راه‌حلهای راه کارهای مختلف در زمینه تدوین استانداردها طرح شد. بینشهای مختلف هم مورد بحث قرار گرفت و هر کدام از جنبه‌های مختلف نقد و ارزیابی شد. بینش اتخاذ شده نتیجه نهایی مباحث انجام شده است. برای کاربرد این بینش لازم آمد که چارچوبی نظری برای تدوین استانداردهای حسابداری و حسابرسی تهیه شود، که در آن متدولوژی و منطق، هدفهای گزارشگری مالی، فرضیات مبنا، اصول فراگیر و بالاخره روشهای اجرایی، مشخص شود. برای این کار لازم بود و لازم هست که از یک طرف شرایط و اوضاع و احوال محیطی و نیازهای جامعه شناخته شود و از سوی دیگر، تجارب و دستاوردهای جهانی مطالعه شود و این کاری «سخت و وقت‌گیر» است و استفاده از خدمات پژوهشگرانی با تجربه را در زمینه حسابداری و حسابرسی و مسائل ایران ایجاب می‌کند. در هرحال، «هیأت» در حد فرصت و توانایی خویش در کار تدوین «مبانی نظری تدوین استانداردهای حسابداری» است و امیدواریم که با کوشش بیشتر و استفاده از پژوهشگران دیگر، در مدت زمانی معقول بیانیه‌ای را در این مورد تهیه کنیم.

برای آنکه ابعاد مسئله روشن شود، شاید بیان تجربه انگلستان بی‌مورد نباشد. پس از آنکه انجمن حسابداران خبره انگلستان، استادان و پژوهشگران این کشور دهها سال در زمینه اصول و روشهای حسابداری مطالعه و بررسی کردند و تحقیقات متعدد و متنوعی انجام شد، در سال ۱۹۷۴، هیأتی برای تدوین متن اولیه «مبانی نظری» مرکب از یازده نفر عضو تمام‌وقت تشکیل شد که از خدمات و همکاری بیش از یک صد نفر از استادان

استانداردها در ایران» هنوز به پایان نرسیده است. اقا سازمان حسابرسی به منظور پاسخگویی به نیازهای عاجل حرفه در زمینه اصول و ضوابط حسابداری، در اواخر سال ۱۳۷۳ با تشکیل کمیته‌ای تحت عنوان «کمیته تدوین رهنمودهای حسابداری» اقدام با

سراسری حسابداری که در شهریورماه سال ۱۳۶۹ در دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان برگزار شده بود، ارائه گردید. اکنون که بیش از پنج سال از آن تاریخ سپری شده، به‌رغم کوشش موثر «هیأت تدوین استانداردهای حسابداری»، کار تنظیم «مبانی نظری تدوین

مطالب فوق بخش پایانی سخنرانی آقای رضا مستاجران مدیرعامل وقت سازمان حسابرسی است که در دومین سمینار

انتشار جلد اول مجموعه «رهنمودهای حسابداری» کرد. این مجموعه شامل یک مقدمه توضیحی، بیانیه چارچوب تهیه و ارائه صورتهای مالی و ۹ بیانیه دیگر در ارتباط با موضوعات مختلف حسابداری است.

جامعه حسابداری از جنبه تدوین استانداردهای حسابداری در چه موقعیتی قرار دارد؟

تجربه‌های گسترده و غنی جهانی در زمینه تدوین استانداردهای حسابداری بیش از چندین دهه را پشت‌سر گذاشته و گامهای مهمی در جهت بین‌المللی کردن استانداردها برداشته شده و چیزی نمانده که تجربه‌های ملی و مستقل کشورهای مختلف، گرچه هیچ‌گاه از هم جدا و منفرد نبوده، در جهان فراگیر شود.

ادبیات حسابداری نه فقط در کشورهای پیشرفته صنعتی بلکه در کشور ما نیز با تشریک‌مساعی گروه برجسته‌ای از پژوهشگران متعهد، پرتلاش و کم‌میاهوی دهه اخیر، غنای چشمگیری یافته و به مدد آن جامعه حسابداری ایران درکی منطقی از نیازهای علمی و فنی کشور به دانش و فن حسابداری به دست آورده و شعارهای کم محتوا و پیروی‌های چشم بسته از کشورهای خارجی جای خود را به نگرشهای اصولی و خودباوری علمی داده است.

حمایت قانونی از اصول و ضوابط حرفه‌ای دو معنای جداگانه اما مرتبط با یکدیگر دارد. از یک طرف به این معنی است که قانونگذار برای نظرات، تجربه‌ها و صلاحیت اعضای حرفه ارج قائل است و از طرف دیگر به این مفهوم است که دیدگاههای مورد نظر اعضای حرفه انطباق مطلوبی با نیازهای جامعه دارد. توجه قانونی به اصول و ضوابط حسابداری در سالهای اخیر چشمگیر و بسیار بیشتر از پیش بوده و نشان از آن دارد که حرفه حسابداری بر آن است که جایگاه واقعی خود را در نظام اقتصادی و اجتماعی جامعه پیدا کند.

در چند دهه گذشته زمینه‌های عینی چندان برای شکل حرفه‌ای حسابداران وجود

نداشته، با این حال تجربه‌های ارزشمندی پشت‌سر گذاشته شده است. جامعه حسابداران ایران در حال حاضر فاقد تشکیلات حرفه‌ای توانمند و فراگیر است، اما هیچ چیز برای رسیدن به آن کم ندارد. در فضای جامعه حسابداران ایران صمیمیت، احترام متقابل، اعتقاد حرفه‌ای و صداقت علمی وجود دارد که پشتوانه‌ای غنی برای برداشتن گامهایی بلند است.

هدف اصلی حسابداری فراهم کردن و ارائه اطلاعات مفید برای تصمیمگیریهای اقتصادی است و تمایل حسابداران به تدوین استانداردهای حسابداری نیز عمدتاً در جهت دستیابی به همین هدف است. در سالهای قبل از انقلاب اسلامی نظام اقتصادی اجتماعی مملکت به گونه‌ای بود که تصمیمگیریهای اقتصادی نیازی به اطلاعات حسابداری نداشت و در نتیجه حسابداری هم ضرورت قلمداد نمی‌شد. اما در سالهای اخیر تصمیمگیریهای اقتصادی، اعم از سطح خرد یا کلان، با مسائلی از قبیل مخاطره، سود، حجم فعالیت، هزینه سرمایه و... سروکار دارد و نتیجتاً توجه تصمیمگیرندگان به سمت استفاده از اطلاعات و از آن میان اطلاعات حسابداری معطوف گشته است.

چگونه می‌توان به اصول و ضوابط پذیرفته شده حسابداری دست یافت؟

رهنمودهای حسابداری منتشر شده به وسیله کمیته تدوین رهنمودهای حسابداری، همان‌طور که در پیشگفتار آن اشاره شده، به منظور پاسخگویی به نیازهای عاجل حرفه در زمینه اصول و ضوابط حسابداری ارائه شده در کوتاه‌مدت‌ترین مدت زمان ممکن، فراهم آمده و به شکل درخور ملاحظه‌ای به مصوبات مجامع حرفه‌ای جهانی مکتبی بوده است. به همین دلایل، شاید از مجموعه رهنمودهای منتشر شده نتوان انتظار داشت که به اصول پذیرفته شده حسابداری منجر شود اما بدون تردید می‌تواند به مکانیزمی موثر جهت مشارکت عمومی در تدوین اصول و ضوابط ملی حسابداری بینجامد. امید است که سازمان حسابرسی از طریق انتشار مجموعه

نظرات دریافتی به صورت یک مجموعه و تشکیل جلسات رایزنی و سایر شیوه‌های موثر همفکری، مکانیزمی پذیرفتنی برای تدوین اصول و ضوابط ملی حسابداری پدید آورد.

هیأت تدوین استانداردهای حسابداری در سازمان حسابرسی گرچه آهسته آقا بی‌شتاب به حلّاجی موضوع مشغول است و انتظار این است که هیأت کار خود را به شیوه‌ای علمی و منطقی دنبال کند و با گامهای کوتاه اما روبه جلو پیش رود. تردیدی نیست که دستاورد کوششهای هیأت، با توجه به مشارکتی که صاحب‌نظران و دانشمندان برجسته حسابداری در آن دارند، کیفیتی غنی و مضمونی پربرار خواهد داشت. امید است که سازمان حسابرسی به تقویت بیش از پیش این نهاد اقدام کند و در کنار اقداماتی که کمیته تدوین استانداردها در جهت پاسخگویی به نیازهای عاجل حرفه به عمل می‌آورد، جامعه حسابداری کشور را از دستاوردهای ارزشمند هیأت بهره‌مند سازد.

کلام آخر اینکه شرایط مطلوب و زمینه‌های مساعدی برای تدوین استانداردهای حسابداری فراهم آمده که تحقق آن منوط به مشارکت همه جانبه یکایک حسابداران کشور است. حسابداران باید بی‌هیچ تعارفی و بی‌انتظار هیچ دعوتی بر سر این سفره حاضر شوند و به کمال خود قدر این نعمت را افزایش دهند و از برکات آن، خود نیز کسب فیض کنند. حسابدار به رسم دیرین خود این جنبش نوین را به عنوان طلوعه جدیدی برای اعتلای حرفه حسابداری در ایران قلمداد می‌کند و آماده است تا به عنوان صدای حسابداران، نقش سازنده خویش را در این راستا ایفا نماید و با آغوشی گشاده از نظرات و پیشنهادهای سازنده اعضای حرفه و محققان و دانش‌پژوهان رشته حسابداری جهت انعکاس در جامعه استقبال کند. اینک با همین قصد و به عنوان آغاز کار، دو مطلب با عنوانهای «هدف از صورتهای مالی و ویژگیهای کیفی اطلاعات مالی» و «تفاهم برای استانداردهای جهانی» را در همین شماره منتشر می‌کند.

ماهنامه حسابدار